

Nr 17.

Av herr **von Heland m. fl.**, om åtgärder till bekämpande av nötkreaturstuberkulosen.

Bekämpandet av tuberkulosen bland nötkreaturen har inom de flesta länder, på grund av de stora förluster sjukdomen förorsakar och den lätthet med vilken den sprider sig under de former i vilka modern husdjurskötsel bedrives, kommit att bliva en central uppgift för vars genomförande statsmakterna i de flesta länder måst engagera sig. Även i vårt land har sedan mera än tre decennier ett statligt lett arbete i syfte att hämma och utrota tuberkulosen ur ladugårdarna pågått. Bekämpandet har i förhållande till landets kreatursstock och sjukdomsfrekvens hittills haft relativt liten omfattning. Upprepade gånger hava också framställningar gjorts från myndigheter, sammanslutningar och enskilda om vidtagandet av ytterligare åtgärder emot sjukdomen. För samma mål hava också ett flertal motioner väckts och såväl 1928 som 1931 års riksdagar hava i skrivelse till Kungl. Maj:t framställt begäran om förslag till ett utökat bekämpande av kreaturstuberkulosen. 1929 års riksdagsuttalande föranledde tillsättandet av en utredningskommitté inom jordbruksdepartementet, vilken under åren 1930 och 1931 framlämnade flera förslag innefattande både nya och utökade riktlinjer för bekämpandet av den bovina tuberkulosen. Förslagen hava inte hittills upptagits av Kungl. Maj:t, sannolikt därför att de ställde ekonomiska krav på statskassan av den art, att de ej ansågos kunna inordnas i en hårt pressad budget. Kungl. Maj:ts obenägenhet att år 1931 upptaga de tuberkulossakkunnigas huvudförslag föranledde, att dessa motionsledes framlades vid samma års riksdag. De blevo visserligen ej bifallna, men jordbruksutskottets utlåtande, som är avstyrkande på den grund att frågan ansågs alltför omfattande för att kunna lösas utan beredning av Kungl. Maj:t, innehöll även ett uttalande om att utskottet förväntar, att Kungl. Maj:t inför kommande års riksdag ville framlägga förslagen.

1932 års riksdag fick emellertid ej mottaga någon proposition i ärendet, och ej heller innevarande års riksdag synes kunna förvänta något regeringsinitiativ i frågan. Fara föreligger under sådana omständigheter för att hela den viktiga fråga, som här är berörd och för vars utredning både statsverket och enskilda offerat mycket, skall helt glömmas bort och dö sotdöden i de statliga arkiven. Med hänsyn till den ofantliga vikt, som effektiva motåtgärder emot tuberkulosens utbredning i våra ladugårdar hava både för folkhälsan och husdjurskötseln,

skulle det vara ytterst beklagligt om så skedde. Man kan förstå betänkligheterna emot att upptaga 1929 års tuberkulossakkunnigas förslag i sin helhet; utbygandet av en tuberkulosekamp efter de här uppdragna linjerna är säkert både nyttig och nödvändig, men statskassan skulle betungas med c:a 1 milj. kronor i utgifter, och en så stor summa kan vara svår att f. n. inrymma i statsbudgeten. Man måste däremot finna det omotiverat att ej framföra de delar av de sakkunnigas utredningsförslag, som hänföra sig till lagstiftningsområdet och vilka för sitt genomförande ej kräva direkt statssubvention. Hit hör i första rummet den del av utredningen, som omsluter åtgärderna för att skydda kreatursstocken inom de delar av landet, Norrland och Gotland, där tuberkulosen ännu är föga utbredd, från att infekteras genom införsel av tuberkulösa livdjur från andra delar av riket. Kravet härpå har från befolkningen inom de berörda landsdelarna framförts sedan länge tillbaka och framförts med en styrka och enhällighet, som man ej kan misstaga sig på. Den utredning om behovet av åtgärder av antytt slag, som 1929 års sakkunniga anfört, torde i tydlighet ej lämna något övrigt att önska; de sakkunniga hava därjämte visat, att problemet är praktiskt genomförbart och ej kommer att vålla kreaturshandeln svårigheter. Ett införselförbud av denna art kräver inga direkta statsutgifter vid genomförandet; frågan kan i denna del lösas enbart genom lagstiftningsåtgärder. I sakkunnigebetänkandet har införselförbudet sammankopplats med förslag till totala utrotningsåtgärder emot all påvisbar kreaturstuberkulos inom de fyra nordligaste länen och Gotland. En sådan utökning av programmet torde bliva till stort gagn och bör i detta sammanhang genomföras, även om det ej kan betecknas som ett oundgängligen nödvändigt komplement till införselkontrollen. För detsammans realiserande kräves givetvis statsmedel, då tvångsnedslaktning av reagerande djur näppeligen kan komma ifråga utan inlösningskyldighet för det allmänna. Med den ringa frekvens tuberkulosen har inom ovannämnda distrikt blir statskassan ej alltför hårt anlitad genom att åtaga sig en sådan förpliktelse; summan som ifrågasättes har av de sakkunniga beräknats till c:a 100,000 kronor per år under 8 år framåt. Inte minst med tanke på att det blir dyrare för varje år som man dröjer, synes det vara försvarligt att redan nu även upptaga denna del av frågan. Enligt vårt förmenande böra därför de nötkreaturstuberkulossakkunnigas förslag i vad de gälla skydds- och utrotningsåtgärder för Norrland och Gotland snarast fullföljas. Ett uppskov medför endast ökade svårigheter och ökade kostnader den dag då arbetet av nödtvång måste påbörjas.

Det andra avsnittet av tuberkulosfrågan, där ett ingripande också synes oss ofrånkomligt, berör åtgärder till förhindrandet av smittas kringspredande genom handeln med tuberkulösa livdjur. Behovet av en lagstiftning gentemot de skadliga verkningarna av en oreglerad handel med smittade djur har från alla håll styrkts, och ej minst synes de sakkunnigas bevisföring i denna punkt

fullt övertygande. I viss mån är redan nu säljaren av ett tuberkulöst djur underkastad civilrättsligt ansvar, därest försäljningen skett under hand och sålunda stadgandet i § 42 av lagen om köp och byte av lösegendom kan tillämpas. Helt annorlunda ställer sig ur denna synpunkt de köp som äga rum å auktion, en avyttringsform som i vårt land är mycket allmänt använd och varunder enligt sakkunnigas beräkning årligen 50,000 djur byta ägare. För djur som här försäljas gäller rättsligt § 48 och, för så vitt ej uppenbart svikligt förfarande föreligger, är köpare av ett smittfarligt djur berövad varje rätt till återgång av köpet eller till skadeersättning i någon form. Följden härav har också blivit, att kreatursauktionerna — mest därför att denna realiseringsform ofta väljes för större besättningar — blivit en av tuberkulosens huvudsmittvägar. Det finnes mångfaldiga exempel på att från en större auktion smittförande djur spritts till ett flertal förut friska ladugårdar. Införandet av bestämmelser i syfte att skapa likställighet i fråga om köparens ansvar emellan auktioner och försäljningar under hand synes därför väl motiverat. Ett dröjsmål härmed kan inte minst med tanke därpå, att nyrekrytering till en mängd ladugårdar i vårt land traditionellt sker genom auktionerna, ur hygienisk synpunkt bliva ödesdigert. Nötkreaturstuberkulossakkunnigas förslag till reglering av handeln med livdjur innebär i huvudsak ett hävdande av ovan berörda princip; en detaljgranskning av sakkunnigas lagförslag ger oss visserligen anledning att i överensstämmelse med vad som från åtskilliga hushållningssällskaps sida anförts påyrka en sådan omformulering av § 1 i förslaget, att endast återgång av köp må ske, men ej straff utmätas för säljaren i de fall, där han tydligen ej varit medveten om att djuret vid avyttringstillfället lidit av tuberkulos.

Det har emot ett ingripande i kreaturshandeln av denna art invänts att man därmed skulle försvåra det fria handelsutbyte, som till äventyrs ännu existerar å detta område. Enligt vårt förmenande får ett sådant skäl ej avhålla lagstiftaren från att här ingripa reglerande. Kreaturshandeln får ej ske under sådana former, att sjukdomsspridning främjas, och de djur, som genom lagstiftning av detta slag uteslutas, kunna utan tvekan betecknas som ej önskvärda handelsobjekt. Företrädarna av den handel, som i frihetens namn önskar arbeta med dåliga varor, höra ej till dem, som man behöver visa särskild hänsyn. Även inom detta affärsavsnitt måste kvalitésynpunkterna beaktas och komma till sin rätt; tillförandet av mindervärdig vara endast tynger marknaden och försvårar prissättningen för den goda varan. Ur lantbruksekonomisk synpunkt medför därför en lagstiftning av här framfört slag enbart fördelar.

På grund av vad sålunda ovan anförts få vi med hänvisning till nötkreaturstuberkulossakkunnigas huvudbetänkande av den 21 oktober 1930 och samma sakkunnigas betänkande av den 25 augusti 1931 med förslag till åtgärder till

förhindrandet av smittspridning genom handeln med tuberkulösa livdjur hemställa,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära åtgärders vidtagande för ett snabbt realiserande av vad de sakkunniga föreslagit i ovan berörda frågor.

Stockholm den 17 januari 1933.

Erik von Heland.

Per Andersson.

J. A. Larsson.
